

Augusztusi imaszándék

Martinus

XVIII. ÉVFOLYAM 8. SZÁM - 2025. AUGUSZTUS - ÁRA: 300 FT

A Szombathelyi Egyházmegye havilapja

www.martinus.hu

Egyházmegyénk imaszándéka

Imádkozunk az üldözött keresztényekért!

Szent István király ünnepe

Fából készült a magyar korona

Zenés keresztút

Ima és ének az erdő közepén

**JÓ NAPOT!
MEGÉRKEZTEM!**

**AZ EGYHÁZ ÉS A
MESTERSÉGES INTELLIGENCIA
KAPCSOLATA**

Áldás vagy átok?

Az Egyház és a Mesterséges Intelligencia

Sokan már elkezdtek használni, de még kevesen értik, hogy tulajdonképpen mit is jelent a mesterséges intelligencia (MI) és milyen következményei lehetnek az emberi életre. Egyesek szerint jobbá teheti mindenki életét, mások úgy gondolják, hogy az emberiség katasztrófájához vezethet. Eközben gazdasági értéke exponenciálisan növekszik, és a kormányok nem kis nehézséggel próbálják szabályozni működését. Az MI és az egyház viszonya egyre több vitát és elmélkedést generál. Az egyházaknak foglalkozniuk kell az MI etikai kérdéseivel, a technológia lehetséges hatásaival a hitre és a társadalomra, valamint azzal, hogyan használhatják fel az MI-t a hit terjesztésére és az emberi élet javítására. Dr. Kürnyek Róbert pasztorális helynökkel ezekre a felvetésekre igyekeztünk válaszokat találni.

Az elmúlt időszakban egyre többet hallunk a mesterséges intelligenciáról. Lehet, hogy sokan nem értik, hogy ez egy program, egy szoftver, egy gép? Megkérlek, hogy először tisztázzuk ezt a fogalmat.

A mesterséges intelligencia számítógépes rendszereknek a gyűjtőneve, amelyek képesek az emberi intelligenciához hasonló funkciók elvégzésére, például képesek tanulni, bizonyos problémákat megoldani, alkalmazkodni a környezeti helyzetekhez.

A mesterséges intelligencia hogyan, miben segítheti a papok, hitoktatók munkáját? Lehetett korábban arról olvasni, hogy egy lelkész MI által írt prédikációt olvasott fel vasárnap. Ez lehet egy út?

A mesterséges intelligencia nem helyettesítheti az embert. Ez azt jelenti, hogy soha nem fog szentmisét bemutatni, vagy szertartásokat tartani, prédikálni, vagy gyóntatni. A személyes kapcsolat elsődleges a keresztény közösségben, hiszen Jézus is egy személyes kapcsolatra hívott meg bennünket saját magával az Egyháznál keresztül. A mesterséges intelligencia ezt nem helyettesítheti. Ugyanakkor hatékony segítséget nyújthat az evangelizációs munkában,

például forrásanyagok megtalálásában, képek vagy oktatási segédanyagok elkészítésében. A mesterséges intelligencia segít nekünk, nem pedig pótol bennünket.

Egy közelmúltban lezajlott kísérletben egy Jézus-alapú MI avatar jelent meg a gyóntatószékben, ahol az emberek kérdéseket tehetek fel neki a hitükről, lelki dilemmáikról. Elképzelhető-e, hogy a mesterséges intelligencia részt vegyen valaha ebben a szentségi gyakorlatban?

A szentségekben Jézussal találkozunk valóságos módon. Ezt egy gép soha nem tudja helyettesíteni. A szentségeket nyújtó lelkipásztorban felszenteltsége folytán Krisztus különleges módon is jelen van. Jézus valóságos jelenlétét, Isten irgalmasságának megtapasztalását egy gép soha nem fogja tudni nyújtani, akármennyire is okosnak tűnő tanácsokat ad. Már azt is érdemes óvatossággal kezelni, hogy a lelkigondozói gyakorlatban használjuk a mesterséges intelligenciát. Ez ugyanis soha nem fogja érezni a szavakban rejlő apró árnyalatokat, a hangsúlyokat, a nonverbális kommunikációt, amelyeknek a lelkigondozásban óriási jelentősége van.

Diákok között vagy nap, mint nap. A munkában esetleg használod segítségként a mesterséges intelligenciát, illetve mit látsz a diákokon, mennyire vannak lenyűgözve az MI adta lehetőségektől?

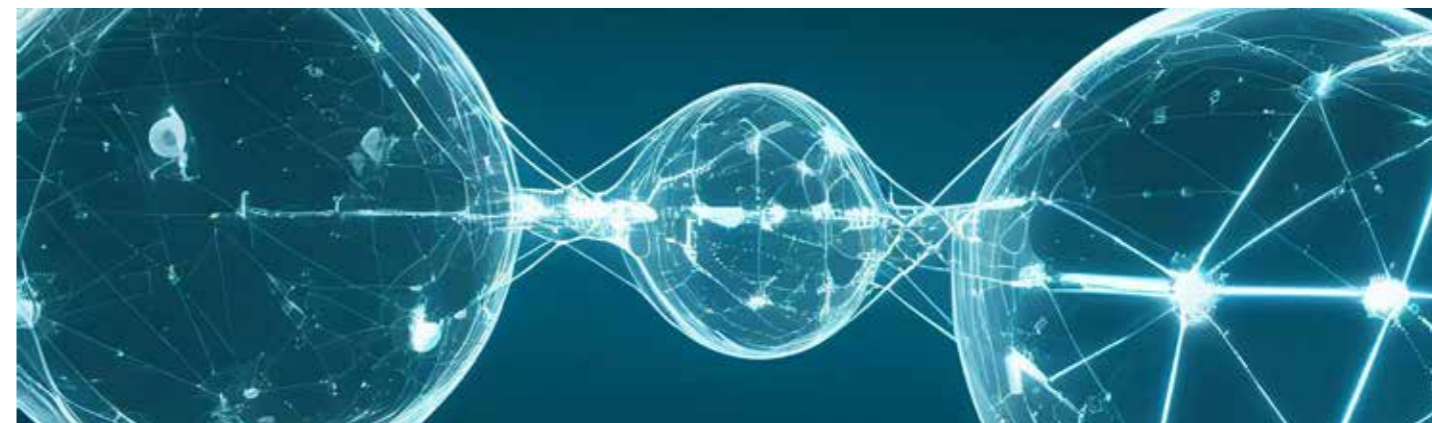
Diákok számára ma már napi tapasztalat a mesterséges intelligencia használata. Egyrészt a tanuláshoz nagy segítséget nyújt, hiszen sokkal könnyebben vesznek észre összefüggéseket, találnak meg forrásanyagokat, kapnak válaszokat tanulmányi kérdéseikre. Ugyanakkor óriási a veszély, hogy ezzel a személyes kapcsolataikat fogják helyettesíteni: a tanár diák kapcsolatát, illetve a barátságokat is. Mégis van azért ennek hasznos oldala is, hiszen sokkal könnyebben és gyorsabban tudnak elvégezni bizonyos kreativitást igénylő feladatokat: készítenek zenéket, videókat, képeket, animációkat, amelyeket tanulmányaik során (pl. egy előadásban) vagy közösségi téren használnak. Én sokat tanulok tőlük, de a pedagógus kollégáktól is a mesterséges intelligenciában rejlő lehetőségekről

Az egyházmegyében foglalkoztatottak-e már ezzel a témával pl. rekollekció, amelyben esetleg útmutatást kaphattak atyák vagy más egyházi munkatársak az MI szerepéről, használatáról?

Az atyák számára jelentős részvétel mellett tartottunk már egy továbbképzési napot, amely a mesterséges intelligenciáról szólt. De be kell vallanom, hogy ehhez a területhez megfelelő külső szakmai segítséget kell igénybe vennünk. Az atyák szakmai napja ennek első lépése volt, s a nagy érdeklődés is valószínűleg azt mutatja, hogy az atyák szeretnék követni az ezen a területen történő változásokat, s adott esetben használni is a megjelenő lehetőségeket.

Hogyan lehet a mesterséges intelligencia kínálta lehetőségeket az evangelizációban, a hit terjesztésében is felhasználni? Írt egy szöveget az MI egy kupakon talált idézet alapján, ami ez volt: Legyen hited. Ezt olvashatjuk a keretes részben. Talán ilyen módon?

Jórészt még csak ismerkedünk a mesterséges intelligenciával és annak képességeivel, ezért talán erről még korai nyilatkozni. Jelenleg úgy tűnik, hogy jól használható lesz az evangélium üzenetének eljuttatására azokhoz, akik nem merik kérdéseiket egy atyának vagy hittanárnak feltenni, de mégis szeretnének válaszokat kapni. Már létezik több katolikus mesterséges intelligencia alkalmazás is, többek között a Magisterium AI, amely katolikus hittartalomból és erkölcsi-társadalmi tanításból kiindulva ad válaszokat. A felhasználók felelőssége viszont óriási: meg kell maradnunk az igazság és az erkölcs oldalán, s nem visszaelnünk azzal a lehetőséggel, amelyet a mesterséges intelligenciában kaptunk.

Hit a kupak alatt – avagy hogyan szólít meg a hétköznapi?

Egy egyszerű gesztus a kollégától: almás-kaktuszos lime ízű üdítő, a kupakban egy rejtett üzenet – „legyen hited”.

Egy mosolyt fakasztó véletlen, különösen, ha valaki egyházi környezetben dolgozik. De talán nem is véletlen.

A modern világ rohanásában egyre ritkábbak a csendes pillanatok, amikor megállhatunk elgondolkodni a hitről. Pedig néha elég egy kupak alá rejtett mondat, egy kávé pohárra írt idézet, vagy egy villamoson hallott mondatfoszlány ahhoz, hogy emlékeztessen minket: a hit nem mindig ünnepélyes formákban nyilvánul meg. Ott lapul a mindennapokban, egy apró figyelmességben, egy jó szóban, egy gesztusban.

A lényeg, hogy legyen szemünk észrevenni – és szívünk befogadni.

A hit nemcsak templomi padok közt él, hanem az almás kupakok alatt is.

Szerző: ChatGPT

Új idők új módjai - Egyházi kommunikáció a 21. században

Az egyházaknak is fontos, hogy használják a modern kommunikációs eszközöket. Ugyanakkor figyelniük kell arra, hogy a középpontban mindig Jézus üzenetét tartásuk, – hangzott el egy szombathelyi fórumon. A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, valamint a Magyar Katolikus Újságírók Szövetsége közös szakmai programján az érdeklődők hasznos információkat kaphattak többek között) a keresőoptimalizálással valamint a mesterséges intelligencia használatával kapcsolatban. Szikora Józseffel, a Magyar Katolikus Újságírók Szövetségének elnökével és Bodolay-Papp Zsófiával, az NMHH szakértőjével, volt televíziós műsorszerkesztővel beszélgettünk.

Ha Jézus ma élne, valószínűleg az online térben is jelen lenne, mert napjainkban ez az egyik hatékony formája az emberek elérésének, megszólításának. Így az Egyházaknak is fontos, hogy az online térben jelen legyenek. De miért fontos, hogy tudatosan, magas szakmai színvonalon végezzék az igehirdetést azok, akik Jézus üzenetét az online világban is közvetítik?

Szikora József: Az Egyház a XIX. század második felétől, vagy inkább a végétől fogalmazott meg társadalmi tanítást. XIII. Leó pápa Rerum Novarum enciklikája volt az első, és a médiára is kitért már akkor. Ennek többek között a magyarok számára is következménye lett: a magyar katolikus újságírásnak – mert akkor még médiáról nem beszéltek – a reneszánsza a két háború közötti évtizedekben talán ennek az indításnak is betudható. Ugyanakkor én azt gondolom, hogy amikor Jézus azt mondja, hogy adjátok meg a császárnak, ami a császáré és Istennek, ami az Istené, az azt jelenti, hogy a császár nem az Isten. A császárra tekintenek úgy, mint az Istenre. A média imádatot vár el. Egy bizonyos McLuhan nevű médiakutató az 1960-as években azt mondta már, hogy a média maga az üzenet. Mi pedig azt mondjuk, hogy nem a média az üzenet, hanem Krisztus, aki az út, az igazság és az élet. Ő az üzenet.

De ahhoz, hogy ezt az üzenetet jól tudjuk továbbítani, jól kell ismernünk és használnunk. Ezért tartunk tanulmányi napokat, ezért próbáljuk magunkat is képezni. Jézus, amikor elhívta első tanítványait, ennyit mondott a Genezáreti-tó partján halászó Péternek: jöjj és kövess engem! Az apostolok halászok voltak, értették a mesterségüket. Jó halászok voltak, és jó emberhalász lett belőlük. Mi is talán megpróbálhatjuk ezt követni, hogy jól tudjuk a mesterségünket, jól tudjuk a digitális platformokat használni. Tudjuk, mi az a Search Engine Optimization, hogy ismerjük ennek a digitális világnak minden csínját-bínját, használjuk is. De az üzenet ne maga a média legyen, hanem Jézus Krisztus.

Online útikalauz stopposoknak – az előadásod egy klasszikus könyvcímét idéz.

Bodolay-Papp Zsófia: Az időseknek és a fiataloknak nagyon nehéz eligazodni, főleg az online térben, ezért az NMHH kiemelten fontosnak tartja azt, hogy a médiaműveltséget, a médiatudatosságot elősegítse. Nagyon sok ehhez kapcsolódó programunk van. Nem is olyan régen pont az online hősök programunk, kampányunk jelent meg. Mindenképpen érdemes tájékozódni, és arra buzdítjuk akár a fiatalokat is, hogy a nagyszülőket is bizonyos dolgokra tanítsák meg az internettel, az online térrel kapcsolatban.

Igen, az előadásom címe Online útikalauz stopposoknak, nem minden az, ami látszik. Valóban ez egy ismert könyv, film, illetve filmcímről kapta a nevét. Pontosan azt szeretném bemutatni az előadással, hogy nagyon sok minden, amikor csak így hirtelen pörgetjük a telefont a kezünkben, nem feltétlenül igaz, és hogyan lehetünk kritikusak, hogyan tudunk tudatosan tájékozódni az online térben. Van egyébként mindennek még egy olyan felhangja is, hogy az egyházi médiának megkülönböztetetten hitelesnek kell lennie. Hiszen az emberek, mint kapaszkodót használják magát az egyházat is egyébként, és az egyházi médiát is. Azért is fontos, hogy erős legyen az egyházi média az online térben, főleg a közösségi média oldalakon, mert nagyon sok olyan álprofilal találkozhatunk, amibe egy magányos, hitet kereső ember belekapaszkodhat, de nem feltétlenül azt találja meg, amit az egyház tudna neki nyújtani valójában. Úgyhogy ezért tartom fontosnak azt, hogy a Katolikus Egyház, vagy bármilyen magyarországi egyház olyan oldalakat hozzon létre, úgy tájékoztassa a hívőket, vagy akár nem hívőket is, hogy megfelelő kapaszkodót kaphassanak a XXI. században.

M. PASCALINA LEHNERT: XII. PIUSZ KÖZELÉBEN

Pascalina Lehnert, a Szent Keresztről nevezett Tanító Nővérek rendjének tagja egy postatiszt tizenkét gyermeke közül hetedikként látta meg a napvilágot 1894-ben, a bajorországi Ebersberg bei Münchenben. Afrikai misszióba szeretett volna menni, de az I. világháború megakadályozta ebben.

Pascalina nővért 1918 márciusában a rend a müncheni nunciátúrára küldte kisegítőnek. Ettől kezdve házvezetőként és titkárnőként szolgált – egészen a későbbi pápa 1958. október 9-én bekövetkezett haláláig – Eugenio Pacelli nunciust, majd bíboros államtitkárt, akit a konklávén 1939. március 2-án XII. Piusz néven pápává választott.

Pascalina nővér az Ecclesia Szövetkezet által kiadott emlékiratának nagy részét már 1959 elején, néhány hónappal XII. Piusz halála után megírta, általános rendfőnöke utasítására. Később a pápa és az ő barátaival, ismerőseivel beszélgetve kiegészítette korábbi írását, amely ebben a formában 1982-ben jelent meg először olaszul.

A kötetből megismerhetjük Eugenio Pacelli személyiségét, egészen fiatalkorától kezdve, így idézeteket olvashatunk kamaszkori naplójából, melyből kiderül: a hit jelentette élete értelmét, középpontját, de időnként kételkedett Isten létében, ami kinszenvedést okozott számára, ilyenkor az Úrhoz fohászkodott, hogy világosítsa meg őt. Pascalina nővér tapasztalatai szerint Eugenio Pacelli képtelen volt az alakoskodásra, és fiatalkori féltékenysége később alázattá nemesedett. Az irgalom és a szolidaritás kezdettől fogva jellemző volt rá, mindig odaállt az élet katasztrófái mellé.

Kiemelten foglalkozik az emlékirat Pacelli bíborosnak a német nemzetiszocializmushoz fűződő viszonyáról. Miután nunciusként elhagyta Berlint, erősen nyomasztotta a nemzetiszocializmus felemelkedése, átlátott Hitleren, és többször felhívta a figyelmet az „iszonyatos veszélyre”, amely a német népet fenyegette.

Pascalina nővér részletesen foglalkozik XI. Piusz és Pacelli bíboros államtitkár szeretetteljes, tökéletes bizalommal és egymás kölcsönös tiszteletén alapuló kapcsolatával. XI. Piusz pápa későbbi utódját bízta meg a Mit brennender Sorge (Égető aggodalommal) kezdetű, 1937-ben megjelent enciklika megszövegezésével, hiszen Eugenio Pacelli kiválóan ismerte a német viszonyokat. Az enciklika német nyelven íródott, hatalmas vihart kavart, ugyanis minden német katolikus templomban felolvasták, és egyértelművé tette a Szentszék és XI. Piusz pápa kiállását a német katolikus egyház mellett, amelyet akkor az egyházi élet minden területén egyre erőszakosabb támadások értek a hitleri államgépezet részéről. Az enciklika egyértelművé tette, hogy az Egyház tanításával élesen szembenáll az emberek közötti bármilyen, így különösen a faji alapú különbségtétel.

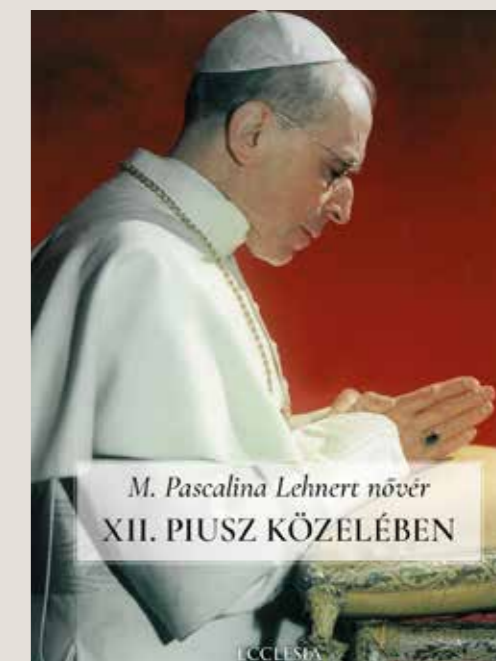
Ugyancsak minden tőle telhetőt megtett Pacelli pápa azért, hogy megakadályozza a II. világháború kitörését. 1939. augusztus 24-én elmondott híres rádiószózatában szinte könyörgött: „A békével még semmit nem veszítettünk el. A háborúval mindent elveszíthetünk.”

A négy évtizedet közvetlenül Pacelli bíboros – Piusz pápa közvetlen közelében töltő Pascalina nővér kiemeli: XII. Piusz rengeteget tett az üldözött zsidókért, minden elképzelhető módon gondoskodott arról, hogy menhelyek létesüljenek számukra, több ezer zsidó személyt sikerült így megmentenie. Jogosan írta Eugenio Zolli római főrabbi (eredeti nevén Israel Zoller), aki a keresztények jó példáját látva tért át később a katolikus hitre: „A történelem egyetlen hőse sem vezetett pompásabb, ugyanakkor nagyobb ellenállásba ütköző sereget, mint XII. Piusz, aki mindezt a keresztény caritas (cselekvő szeretet) nevében tette.”

Pascalina nővér naplójából is kiviláglik, hogy XII. Piusz szerette a magyarokat. Ez a kötődés még 1938-ban kezdődött, amikor Eugenio Pacelli bíboros államtitkár XI. Piusz legátusaként részt vett Budapesten az eucharisztikus világkongresszuson. Később többször is szót emelt a magyarországi egyházüldözések ellen; 1956 októberében enciklikában fordult a világ közvéleményéhez, kérve a híveket, hogy imádkozzanak Magyarorszáért, és ugyancsak a magyar sorsról szóló aggodalommal novemberben, majd karácsonyi szózatában is, amelyben szélesebb, világpolitikai kontextusba helyezte a magyar forradalom leverését.

Mindezek alapján a kötet utószavát jegyző Dr. Perger Gyula tényként szögezi le, hogy XII. Piusz egyaránt elítélte a fasizmust, a náciizmust és a kommunizmust, minden rendelkezésére álló eszközzel felemelte szavát az üldözöttek védelmében. „Pascalina nővér naplóját olvasva újra a tényekkel szembesülhetünk, és eszünkbe juthatnak a Szentírás szavai: az igazság majd szabadabbá tesz titeket!”

A kiadvány megvásárolható a Martinus Könyvesboltban, illetve megrendelhető a webáruházban: www.martinuskiado.hu

Egy nagyműveltségű főpap emlékére

Megnyílt a Herzan-kiállítás Szombathelyen

A Szombathelyi Egyházmegye második püspöke, gróf Herzan Ferenc emlékére nyílt kiállítás születésének 290. évfordulóján. Június 10-én nyitotta meg a tárlatot dr. Székely János megyéspüspök. A kiállításon a püspökről készült portrék, kinevezésének oklevelei, értékes könyvgyűjteményéből pedig Bibliák, orvosi, egyháztörténeti kötetek is helyet kaptak. Rónainé Magyar Krisztina gyűjteményvezetőt kérdeztük a tárlatról.

Egyházmegyénk második püspöke nem magyar, hanem cseh származású. Hogyan került az egyházmegye élére, milyen egyházi karriert futott be?

Harrasi Herzan Ferenc gróf 1735. április 5-én Prágában született arisztokrata családban. Szombathely második püspökének sokoldalú tehetsége már korán megmutatkozott. 17 éves korában elnyerte a bölcsészettudományi doktorátust. Érsekének ajánlására 1753-ban felvételt nyert a római Collegium Germanicum-Hungaricumba. Az itt eltöltött öt év alatt megszerezte a teológiai doktorátust. A negyedik év végeztével előjárói Herzant még egy évig az intézetben maradásra bírták, hogy az újonnan érkező kispapok vezetője legyen. Visszatérve hazájába, kanonokká és püspöki helynökké nevezték ki. Nem sokkal később a Mindenszentekről nevezett prágai társaskáptalan dékánja és almádi c. apát lett. Tehetségéről Mária Terézia is tudomást szerzett, aki először Pármába küldte követként, majd Rómába, hogy a legfőbb római törvényszéknek, a Rotának a német birodalom részéről ügyhallgatója legyen. Karrierje meredeken ívelt felfelé: 1775-ben Mária Terézia udvari ügyvivővé, 1779. július 12-én pedig közbenjárására VI. Pius bíboros-áldozárrá avatta Herzan Ferenc gróft. A következő évtől, Albani bíboros halála után a „Protector Germaniae” cím birtokosaként az egész birodalom ügyeit képviselte Rómában. Ugyan ezen év nyarán megkapta a legnagyobb diplomáciai kitüntetését, a Szent István-rend nagykeresztjét. Rómában élt, ahol gyönyörű bútorokkal, szép festményekkel, pazar kötésű könyvekkel vette körül magát, melyekhez nagyon ragaszkodott. 1799-ben Herzan, főleg anyagi okokból – mivel fizetését harmadára csökkentették – elfogadta a szombathelyi püspöki kinevezést. I. Ferenc király 1799. szeptember 6-án nevezte ki Szombathely második püspökévé. A császár követeként vezető szerepet töltött be a bíborosok között a velencei konklávéon 1799 novemberétől márciusig, VII. Pius megválasztását nagy részben az Ő befolyásának tulajdonították. 1800. május 18-án szentelte püspökké VII. Pius Herzant nagy ünnepélyességgel, 17 bíborossal együtt.

Amikor 1799-ben kinevezték püspöknek nem idegen helyre érkezett, hiszen Szily János meghívására már rövidebb időt eltöltött Szombathelyen. Hogyan ismerkedtek meg Szily Jánossal és miért, mikor érkezett Szombathelyre?

A római Collegium Germanicum-Hungaricumban ismerkedett meg Szily Jánossal, aki két és fél éven át volt kispapjárja, s akivel barátságot kötött. 1796-ban, amikor Bonaparte Napóleon és hadai a város felé vették az irányt, a bíborosok közül elsőként hagyta el Rómát. Először Görzbe, majd Grazba, két év múlva pedig Szombathelyre menekült, ahol egykori kispap-társa, Szily püspök látta vendégül.

Hálája jeléül két festményt ajándékoz Szilynek az épülő székesegyházba: Egyik a vakságától Ananiás által megszabadított Szent Pál képe Cortonai Pétertől, a másik Szent Mihály képe Guido Renitől.

Könyvtárát, amely mintegy 5.000 kötetet számlált, az egyházmegyére hagyta. Hogyan jutott hozzá a könyvekhez?

A könyvtár kialakulása a 18. század utolsó negyedére tehető. Herzan polihisztor gyűjtő volt, 5.200 kötetben több mint 2.000 mű található az állományban. A püspök tudatos könyvvásárlásai mellett, több kötet nagynevű gyűjtőktől került hozzá, például Josef Garampi (1725 – 1792) bécsi nuncius könyvtárából. A legtöbb kötet első kiadás, így fontos forrása, lenyomata egy 18. századi arisztokrata főpap érdeklődési körének. Vannak könyvek, melyeket a bíborosnak ajánlottak, ezekről a bejegyzések tanúskodnak. A könyvek tartalmukat tekintve is változatos képet mutatnak. Dr. Koltai Jenő József atya, aki 1970 és 1975 könyvtárosként tevékenykedett intézményünkben, szakdolgozatában Herzan püspök könyvtárával foglalkozott. Ő 6 fő csoportot jelölt meg a témák tekintetében: művészetek, irodalom, történelem, filozófia, vallás, egyház, egyházpolitika, könyvtárak, összefoglaló jellegű, általános művelődéstörténeti művek. Találnak a kiállításban különböző nyelvekre fordított bibliát (pl. arab, héber, holland nyelven), orvostudománnyal, jóslatokkal kapcsolatos műveket, prédikációs köteteket, egyháztörténettel, teológiával foglalkozó művet, misekönyveket, szótárt, nyelvkönyvet, útikönyvet, atlaszt, földrajzzal, építészettel, mezőgazdasággal, nyomdászattal kapcsolatos kötetet, még szakácskönyvet is. A felsorolás korántsem teljes.

Sok az idegen nyelvű kötet. Miért és ezt Szombathelyen, a szemináriumban hogyan tudták hasznosítani a képzésben?

Ha ezt a gyűjteményt nyelvi összetétel szerint nézzük, elmondhatjuk, hogy több mint 20 nyelven találhatóak benne dokumentumok. Herzánról a történelemírók feljegyezték, hogy — az általános műveltséget, a világban való tájékozottságot és a könyvek megértését szem előtt tartva —, kispapjainál és papjainál nagyon szorgalmazta a nyelvek tanulását. Sokan az ő biztatására tanultak meg héberül, vagy valamilyen keleti nyelven. Könyvtárosa, Róka Imre, aki később a szombathelyi teológián főiskolai tanár lett, Herzan tanácsára tanulta meg a könyvtári könyvek ismeretéhez és ismertetéséhez szükséges keleti nyelveket: hébert, szírt, káldot és arabot, illetve latin mellett a legfontosabb nyugati nyelveket: a franciát, németet és olaszt. Anyanyelvén kívül még 8 nyelvet! Dr. Géfin Gyula, aki 1927-től volt az egyházmegyei könyvtár és levéltár igazgatója, Mikes János akkori megyés püspök utasítására szétválasztotta Herzan bíboros könyveit a többi püspökétől. Ezután kerültek át a könyvei a püspöki palotába, ahol közel 100 éven át voltak elzárva, kutatni, megtekinteni nem lehetett az állományt. 2007-2008-ban kerülhetett át dr. Veres András püspök atya engedélyével a könyvtár a Boldog Brenner János Kollégium második emeletére, az egykori székesegyházi könyvtár helyére, termeibe.

Egy tárlattal emlékeznek Herzan Ferencre. Miért tartották fontosnak a kiállítás megrendezését és mik láthatók?

Kiállításunkkal Szombathely második püspökére, Gróf Herzan Ferencre emlékezünk. Az idén van születésének 290. évfordulója, 1735. április 5-én született. A megnyitó időpontja - június 10. - még két másik, a püspökhöz köthető eseményhez is közel volt. Június 1-jéről 2-ára virradó éjszaka halt meg Bécsben, de végakarátának megfelelően hazahozták Szombathelyre, hogy a székesegyház kriptájában nyugodhasson. Temetése június 11-én volt. S bár csak rövid ideig, mindösszesen 4 évig töltötte be a püspöki tisztséget Szombathelyen, - hiszen idősebb korában, élete végén betegen nevezték ki – maradandó nyomot hagyott az egyházmegye életében. Könyvtárunk állományának a Szily János püspök által vásárolt könyvek mellett az Ő gyűjteménye adja a legértékesebb részét. Reméljük, hogy ezzel a kiállítással is sikerül megmutatnunk különgyűjteményünk, a Herzan-könyvtár több szempontból is különleges voltát.

Úgy gondoltuk, hogy Herzan Ferenc püspök emléke előtt úgy tisztelgünk, hogy könyvtárának anyagából válogatunk a nyelvi és tartalmi sokszínűséget szem előtt tartva, megmutatva. Az elmúlt körülbelül két évben azt mondhatom, hogy igazán testközelbe kerültünk a könyvtár minden kötetével. Az egyházmegyei levéltárral, annak vezetőjével, Rétfalvi Balázssal együtt egy közös projekt keretében minden egyes kötetet kézbe vettünk. Lefotóztuk a könyvek címlapjait, kötését, érdekesebb mellékleteit. A következő időszak feladata lesz ezeknek a címlapoknak a szerkesztése, az OPAC-katalógusba már beírt rekordokhoz való hozzárendelése, az adatok kiegészítése, pontosítása, hogy ez által részletesebb információkhoz juthassanak a katalógust használó kutatók, érdeklődők. A kötetek fotózása közben is tapasztaltuk, hogy mennyire értékes, sokszínű, különleges állományról van szó.

A gyűjteményt hosszú ideig egy teljesen zárt és szinte hozzáférhetetlen egységnek tekintették, publikáció sem jelent meg az anyagáról. Egy korabeli, kézzel írott jegyzék volt az állományról, amit megtekinthetnek itt a kiállításban, illetve egy nagyalakú, díszes képgyűjtemény, amely Herzan bíboros és kortársai képeit, rézmetszeteit tartalmazza. Ennek képeiből is található néhány másolat a kiállításban. Helyet kapott a tárlatban I. Ferenc király oklevele Herzan Ferenc szombathelyi püspöki kinevezéséről 1799-ből, valamint VII. Pius pápának ezt a kinevezést megerősítő pápai bullája 1800-ból. Ezek az oklevelek méretük folytán és állományvédelmi okokból nem eredetiben láthatóak, hanem a róluk készült fotókat helyeztük el a tárlókba. Mivel a Herzan Ferencel kapcsolatos iratok nagy része a bécsi levéltárba került, csak néhány dokumentum maradt az egyházmegyei levéltárban: I. Ferenc döntése arról, hogy Herzan könyvtára Szombathelyen marad, 1806-os keltezéssel, Herzan Ferenc poggyászládáinak és bécsi ingóságainak összeírása, képtárának katalógusa. Ezeket az egyházmegyei levéltár bocsátotta rendelkezésünkre a kiállítás idejére egy Herzan Ferenc bíborosról festett portréképpel és az erről készült fényképfelvétellel együtt.

A kiállítások a csütörtöki és pénteki napokon a 9, 11, 13 és 15 órakor kezdődő tárlatvezetések alkalmával megtekinthetőek.

Az alkotás öröme

Fából készítette el a magyar koronázási jelvényeket Kákossy Endre

Egy újságcikkhez kapcsolódó podcast keltette fel az érdeklődésemet a koronázási jelvények iránt, miután megtudtam, hogy Lukácsházán is láthatók, fából elkészítve. Alkotójuk, Kákossy Endre, aki nyugdíjasként készíti fából a szebbnél szebb alkotásokat templomokról, haranglábokról, kilátókról, vagy éppen a magyar koronázási jelvényekről.

Hobbija vagy szakmája a famegmunkálás?

Nem, én ezt nem tanultam. Aktív éveimben a Kőszegi Posztó- és Nemezgyárban a munkaügyi osztályon dolgoztam, mint normás, majd a rendszerváltás után lettem a munkaügyi osztály vezetője a gyár megszűnéséig. Gyerekként az általános iskolában a jobb rajzolóknak közé tartoztam, tehát valami tehetségem volt, van a rajzoláshoz, és mint kiderült a kez ügyességem is jó. De famegmunkálással csak azóta foglalkozom mióta nyugdíjba mentem. Kőszegről kiköltöztem Lukácsházára, a Csömötei-hegyre. Itt van egy kis házam, körülötte szőlő és egy kis műhelyem, ahol dolgozom. Ez a tevékenység fontos része a szabadidőm hasznos eltöltésének.

Ahogy a szobában körbenézek, a szekrények tetején számos templomot látok, a kőszegi kilátót, haranglábakat, amiket Ön készített. Honnan jött az ötlet, hogy a szőlőművelés és más elfoglaltságok mellett fából készítsen másolatokat épületekről, tárgyakról?

Egyházi kórusban énekelek, a gyöngyösfalui Szent Márton Kórusban. Mi nem csak egyházi rendezvényeken lépünk fel, hanem a falu által szervezett programokon is. Így volt ez akkor is, amikor a lukácsházi haranglábát felavatták a faluban, amely a Gyöngyös-patak mellett, Kőszeg irányában található. Én éppen akkor fejeztem be az építkezést itt a hegyen, és volt sok maradék anyagom. És akkor arra gondoltam, hogy a haranglábát elkészítem kicsiben, fából. Sikeredt. Nekem is és másnak is nagyon tetszett.

Mielőtt nekiáll egy-egy épület, tárgy elkészítésének készit rajzot?

Igen, ez fontos része az előkészületnek. Az első lépés mindig az, hogy felmérjem az adott épületet, tárgyat, amit szeretnék elkészíteni. Ha tudok, készítek róla fotót, megtervezem, mit akarok csinálni, le is rajzolom. A tárgyakat két példányban készítem: az egyiket a falunak adom, a másikat itt tartom. Ahogy látja, itt van makett a Szent Antal-templomról, a kőszegi Írottó-kilátóról, és annak elődjéről, az Árpád-kilátóról, valamint haranglábokról. De készítem betlehemet is, ami asztal nagyságú, és minden adventkor a lukácsházi közösségi házban van felállítva.

Fontos, hogy milyen fából készíti a tárgyakat?

Nem, olyannyira nem, hogy én hulladék fából készítem a tárgyakat. Az asztalos barátomtól vagy az esztergályos ismerősömtől kapok olyan darabokat, amiket ők már nem használnak semmire, és én azzal dolgozom. És ahogy említettem, kezdetben az itteni építkezésről megmaradt anyagokat használtam.

Milyen eszközöket használ?

Van egy barkács körfűrészem, amivel sokféle munkát lehet elvégezni. Emellett van még csiszológépem, gyalugépem, kézi körfűrészem, fűrőim, flexek.

Honnan jött az ötlet, hogy a Szent Koronát, a jogart, országalmát is elkészítse?

Már régóta dédelgettem ezt az ötletet. Még évekkel ezelőtt jártam a Bánságban és Magyarokán, ahol a Szent

Órangyalok-templomban láttam a szalmából készült koronát. Gyönyörű volt. Azóta gondolkodtam ezen, csak nem találtam elég nagy képeket, amikről az apró részleteket is megfigyelhettem volna. 2023 nyarán elmentem egy kiállításra, ahol szalmából készült tárgyak voltak kiállítva. Többek között a korona is. Akkor elhatároztam, hogy megcsinálom. Ehhez lökést adott még, hogy augusztus 20-án, a szentmise előtt Richárd atya megemlékezett Szent Istvánról, az államalapításról, és magyar ruhába öltözött kislány hozta a szalmából készült koronát, magyar ruhás kisfiuk a jogart, és az országalmát. Az olyan szép volt. És arra gondoltam, hogy ezt Lukácsházán is meg kell csinálni. Az interneten utánanéztem a koronának. Találtam olyan fotókat, amelyekről pl. már az arcokat is ki tudtam nagyítani. Megcsináltam a terveket, hogy melyik figura, alak melyik mellett van. Három hónapig tartott, amíg elkészítettem.

Az apró részleteket hogyan készítette el?

Az arcokat pirográf módszerrel készítettem. Ez azt jelenti, hogy előbb megrajzoltam a fán ceruzával, amit szeretnék megjeleníteni, és van egy eszköz /pirográf/ ami hasonló egy árammal működő forrasztópákához, cserélhető égőfejekkel van ellátva, és ezzel égetem a fába a rajzokat. A görög betűket nem ismerem, azok nehézséget okoztak. A latin betűket viszont sikerült jól elkészítenem. Mivel nem vagyok képzett asztalos, azt is nekem kellett kitalálnom és kikísérleteznem, hogy például hogyan görbítsem meg az anyagot ahhoz, hogy a korona alsó részét el tudjam készíteni. A módszerem a következő volt: Mivel rétegelt lemezzel dolgoztam, kerestem egy olyan átmérőjű lábost, mint ami kellett nekem. Azt teletöltöttem vízzel, behajlítotam az anyagot, kitámasztottam ékekkel, hogy úgy maradjon. Három-négy nap után kivettem, megszáradt, és úgy maradt. A jogarhoz és az országalmához a gömböket egy esztergályos barátomtól kaptam. Látva a kis porcelánképeket, felmerült bennem a kérdés, hogy hogyan tudtak 1000 évvel ezelőtt ilyen kisméretű képeket készíteni.

Látva az aprólékosságát, azért ehhez sok türelem kell és idő.

Igen, türelem és idő, ez biztosan kell hozzá. És persze kreativitás is, hogy hogyan készíti el az ember ezeket az épületeket, tárgyakat kicsiben, hogyan munkálom meg az anyagot, hogy megfelelő formájú legyen, azt adja vissza, amit szeretnék. Mivel ez nem szakmám, hanem autodidakta módon sajátítottam el a megmunkálás fogásait, mindenre nekem kellett rájönnöm, hogy mivel érek el eredményt.

Hogyan jut erre ideje? Sok szőlő van a ház körül, teendőt az is ad bőven.

Ha elkezdek egy munkát, akkor az annyira izgat, hogy mi lesz a végeredménye, hogy akkor azt csinálom reggeltől estig.

Miért csinálja szívesen, mi okoz örömet önnek ebben a hobbiban?

Én egész életemben a szabadidőmet mindig – számomra és a közösség számára is – hasznos dologgal töltöttem el. Fiatalkoromban természetesen a család - három gyermekem van - és a munkahely volt a legfontosabb, de akkor is jutott szabadidő még egyéb tevékenységre is, például NB III-as szinten futballoztam, emellett a Kőszegi Horgászegyesület titkára is voltam mintegy húsz évig. Tehát tevékeny ember voltam, és ez a mentalitás hozta ki belőlem a nyugdíjazás után rám szakadt szabadidő hasznos eltöltésének igényét.

Ha valami elkészült, - nemcsak makettokra gondolok, a szőlőben, a gyümölcsösben elvégzett munkára, hanem egyéb tevékenységeimre, szeretek túrázni, kirándulni, hatszor voltam Kőszegről Máriacellben gyalogos zarándoklaton, utoljára 70 éves koromban - mindig nagy örömet okoz, feltölt, lelki erőt ad ahhoz, hogy az öregkornak is megtaláljam a szépségét. Télen, mikor a szabadban nem tudok tevékenykedni, akkor is aktívan töltöm az időmet.

Szeretek olvasni, rajzolni, szeretem a verseket, olyannyira, hogy írok is verseket. Ez is a nyugdíjas korom hobbijaihoz tartozik. Nincs vele egyéb célom - örömet okoz a gondolataim leírása - de nem teljesen öncélú a versírás, mert nem zárkózom el attól, hogy egy-egy versemet, az alkalomhoz megfelelő Lukácsházán vagy Gyöngyösfaluban én, vagy bárki elszavalja. Így teljes számomra az öregkor.

Régi és mégis új

Szent Antal Erdei Keresztutat áldották meg Sárvárhoz közel

Ismét összművészeti produkciót hozott létre a Sárvári Oratórikus Kórus. Az országos Mária Úton, a zarándokút-hálózat és a Kéktúra szerves részeként a SOK megtervezte, a támogatókkal együtt megalkotta és önerőből létrehozta a Szent Antal Erdei Keresztutat, amelyet 2025. június 13-án adtak át és áldotta meg Wimmer Roland egykori sárvári plébános, dömölki címzetes apát, a szombathelyi Székesegyház plébánosa.

A Sárvár és Sitke között található Haraszti-erdőben közel két kilométeren elterülő 15 stációt Bónyai Barbara képzőművész erre az alkalomra készített alkotásai díszítik. A művész az ünnepség után mesélt nekünk arról, hogy hogyan is került kapcsolatba a kórossal. **„Az egyik kórustag az anyósom. Ő ajánlotta, hogy kérdezzenek meg engem, hogy vállalnám-e? És én örültem neki, mert máskor is csinállok szakrális jellegű képeket, úgyhogy én otthon vagyok ebben a témában. Kapóra jött nekik is, és nekem is, és megegyeztünk.”**

Barbarának ez volt az első alkalom, hogy egy egész kálváriát elkészített. Katolikus témában eddig még csak szentképeket készített. Az alkotás folyamatáról, hogy hogyan is készültek az egyes stációk képei, elmondta, először papíron csinált vázlatot, amelyet aztán befotózott. Ez alapján építette fel a digitális vázlatot anatómiailag, a drapériákat, és a részleteket, és miután elkészült ez a rajz, akkor az egészet lebontotta fehér és fekete tónusokra, tehát hogy szürke és átmenet ne legyen, és a végén vektorizálta. **Felemelő volt, és egyben nagyon nehéz, mert azért körülbelül két hónap, vagy talán még egy picivel több is volt, amikor minden nap reggeltől estig ezzel foglalkoztam. Folyamatosan ezen kellett gondolkodnom: nézegettem a művészettörténeti utalásokat, a bibliai utalásokat, és a kommentárokat. A végére kicsit megviselt lettem, és már nagyon vártam a feltámadási stációt –** mondta Barbara.

A hatodik stáció, ahol Veronika kendőjét nyújtja Jézusnak, különleges a kórus számára is. Ezzel kapcsolatban Barbara elmondta, a stációval Holló Veronikának, az egyik kórustag fiatalon elhunyt lányának szerettek volna emléket állítani azzal, hogy az arcása és név analógiája, a holló állat szimbóluma jelenik meg a képen.

A Sárvári Oratórikus Kórus tagjaiban már öt évvel ezelőtt megfogalmazódott a keresztút ötlete. Hogy az álomból hogyan lett valóság, arról dr. Szalai Ferenc egyesületi elnököt kérdeztük: **„Öt évvel ezelőtt ezen a Mária Úton, ami a Kéktúra útvonala is, zarándokoltunk az úton egy alkalommal, és már akkor felmerült bennünk, hogy ez egy olyan varázslatos hely, ez az ösvény, és az atyák is itt, Roland atya is, és aztán Tamás atya is, Krisztián atya is mindig itt mondja a keresztutat velünk, hogy itt ezt fizikailag is meg kellene jeleníteni. Aztán úgy elült ez a gondolat, de tavaly újra felvetődött, és idén januárban az elnökségi ülésen elhatároztuk, hogy mindenképpen megcsináljuk, kiéptítjük. Úgyhogy csodálatos volt az isteni erő és segítség, ami végig mellettünk volt, és mindent elsimított. Hatósági engedélyekre volt szükség, terveket kellett készíteni, végig kellett járnunk, ki kellett jelölnünk a helyszíneket, meg kellett építeni a kereszteteket, ezeket mind-mind önerőből csináltuk. A keresztút ábrázolásával kapcsolatban nagyon nagy szerencsénk volt a Barbarával, hogy őt adta Jóisten nekünk. És tulajdonképpen egy hónappal ezelőtt minden összeállt, és már csak a kivitelezés volt hátra.”**

A kálvária a Szent Antal Erdei Keresztút nevet kapta. Miért pont Szent Antal? Samu Antal, a kórus tagja már az első pillanattól fogva társa volt a keresztút ötletének – idézte fel az egyesület elnöke – azonban tavaly hirtelen elhunyt. Szalai Ferenc úgy fogalmazott, a kórus erőssége volt, igazi ezermester. Először a gyógyulásáért akarták mindenképpen megcsinálni, aztán már az emlékére. Aztán egy másik kórustársuknak a lányát kellett eltemetniük, és januárban egy kórustársuknak a férjét. **„Mindenképpen úgy gondoltuk, hogy rájuk is emlékezve, de belekapaszkodva az Istenhitbe, hogy ez nem vég, hanem valaminek a kezdete, és igyekeztünk egy olyan keresztutat megalkotni, ami új. A hangulatában is, az ének, amit hozzá készítettünk, ez mind-mind saját szöveggel, olyan filmzenék, olyan külföldi zenéknek a magyarosítása, amihez a feleségem írta a magyar szöveget, a kórustíratot, hiszen ezek általában hangszeres zenekari művek. Tehát igyekeztünk egy fiatalos, vidám keresztutat létrehozni. Két kilométer hosszan, 190 méterenként követik egymást a stációk, hogy mire valaki ezt lejárja, akkor esetleg, ha bűnös volt, akkor meg tudjon tőle szabadulni.”**

A 15. stáció tudatos volt, hogy Jézus feltámad, ott megkapja az áldást és a reményt, és Szent Antal fogja várni az út végén, aki azt mondja, hogy édes kiskomám, akkor rendben van, megtisztultál, vallod, hiszed a Jézust, – és miben tudok segíteni? Ő ugye az elveszett dolgoknak a közbejárója, tehát aki az élet célját keresi, a párját keresi, új munkahelyet próbál keresni, vagy bármi olyant, ami elveszett, vagy meg kell, hogy találjon, akkor Szent Antal ebben segíteni fog.” – árulta el Szalai Ferenc elnök.

Az egyes stációkhoz dr. Szalai Ferencné, Jutka, a kórus művészeti vezetője, karnagya írt elmélkedéseket, külön-külön a gyerekeknek, kamaszoknak és a felnőtteknek. Jutka arról mesélt nekünk, hogy hogyan születtek meg az egyes stációkhoz az elmélkedések: **„Tanárként dolgozom, és a tavaszi szünetben elhatároztam, hogy akkor írom az elmélkedéseket. Addigra már tudtuk, vagy már majdnem megtanultuk az összes kísérodalt. Törekedtem arra, hogy az egész egy kompakt, teljes út legyen. Kezds, haladás, felemelkedés és befejezés, ahogy egy epikai műnek is van felépítése: expozíció, bonyodalom, kibontakozás, tetőpont, megoldás – és hogy ez az íve legyen meg. Így gondolkodtam, hogy a zenék is így legyenek, hogy amikor elindulsz az élet útján, akkor mire van szükséged. Amikor már a zenei váz megvolt és ugye abból is, talán nem is tudom, kilencnek én írtam a szövegét. Általában az alkotói folyamatom tényleg úgy van, hogy leülök magányomban, és dúdolom a dallamot, és aztán arra általában a refrén az, amit először megírok. Amikor aztán már nekiálltam a stációi elmélkedéseinek megírásának akkor már tudtam azt, hogy milyen a kép, mert addigra már kész voltak a grafikák, tudtam, hogy melyik szöveg megy mögé, és sok stációnál utalok is rá.”**

A keresztút különlegessége, hogy az erdei út elején kihelyezett információs táblán lévő QR-kód segítségével a zarándokokat a SOK által énekelt tematikus dalok kísérik. A 16 ének stúdiófelvétele külön erre a felületre készült, és Magyarországon máshol nem hallható, új műveket, dalokat tartalmaz.

A Szent Antal Erdei Keresztút Sárvár Hegyközség és a Pannónia Ring felé vezető Ostffyasszonyfai út (8451 sz. főút) melletti MÁV tárgyalóház parkolójától indul.

Szorosabb kapcsolat az Istennel

Kiállítás a pálosok zalai történetéről

A zalaegerszegi Göcseji Múzeumban 2024 szeptemberében nyílt meg a Pálosok című rendtörténeti kiállítás. Az egyetlen, magyar alapítású férfi szerzetesrend múltját bemutató vándorkiállítás anyagának jó része a Magyar Nemzeti Múzeumból indult körutazásra, azonban a 2025. március 1-jéig látogatható tárlat kiegészült a Zala vármegye területén 2016 óta zajló pálos kutatások eredményeivel. A kiállítás utolsó zalaegerszegi napján Puskás Antal atyával, a Magyar Pálos Rend tartományfőnökével készített interjút Sárközi Violetta a Mária Rádió részére.

Mit tudott a Zala vármegyében folytatott régészeti ásatás, illetve lelet hozzátenni a pálosok szellemi örökségéhez?

Az alapvető ismereteket a pálosokról nem tudják annyira megváltoztatni a most feltárt régészeti dolgok, viszont talán jobb összefüggésbe helyezik ezeket. Számomra a legtöbb, amit hozzáadnak a kutatások és maga a kiállítás, az az, hogy az emberekben elindul egy érdeklődés a saját identitásuk iránt). Kialakul az érdeklődés olyan összefüggések iránt, hogy hogy is vagyunk mi keresztények, kik őrizték meg számunkra a katolikusságot, kik őrizték meg nekünk a hitet, kik voltak az atyáink a hitben. Ez egy olyan hozzáadott érték, amit nem lehet közvetlenül a kövekből, vagy a tárgyakból megtudni, viszont mint indító impulzusok, nagyon is erőteljesek.

Minden évben összegyűlnek a pálosok azokon a településeken, amelyek valahogy kötődnek hozzájuk. Erre az alkalomra meghívják az összes olyan település lakosságát, akik kötődnek a pálosokhoz. Mi a célja ezeknek a találkozókknak?

Ez a pálos települések találkozója, amely 2025-ben Pápán kap helyet, jövőre pedig – ha Isten is úgy akarja, - Székesfehérváron. A cél, hogy azok a települések, ahol valaha volt, illetve ma is van pálos építészeti emlék, találkozzanak, és építsenek ki kapcsolatot egymással. Ebből sok minden szép születik. Nemcsak a települések vezetői, hanem erdészetek vezetői, vagy a múzeumok igazgatói is eljönnek, vannak vállalkozók a magánszférából), a gasztronómiából, a vendéglátásból. És olyan közös gondolkodás és kreatív munka született meg ebből már most, hogy ezzel sok embert meg lehet mozgatni. Idén azt tűztük ki célul a pálos települések találkozásán, hogy a pálos identitást még inkább erősítsük azokban, akik odajönnek majd a különböző településekről, és arra bátorítsuk a településeket, hogy jó ötletekkel a pálos hagyományápolást előremozdítsák. A pálos településhez tartozás), adhat egy olyan pluszt, ami talán még csak a pálosok szívében van, de hiszem, ha ezt többen átveszik, és maguké- vá teszik, és akkor ez egy újfajta identitást adhat hozzá az eredeti identitásukhoz).

Vannak már jó ötletek?

Vannak olyan települések, ahol nagyon szép együttműködések vannak a nemzeti parkokkal, és ennek köszönhetően a turisztika is fellendült. De van olyan település, ahol a magánszféra bevonásával egy régi pálos malmot újjátottak fel, ez éppen Zalában, Zalamerenyén van. Ezek nem minden esetben a valláshoz kötődő jó ötletek, jó gyakorlatok, viszont lehet a pálos név egy olyan apropó, hogy az embereket új módon kapcsolja össze. A minden évben megrendezett pálos konferencia is jó ötlet, hogy találkozzunk egymással.

A pálos identitásról Öntől azt olvastam, hogy Istennel való kapcsolat, ami egyrészt belső, az emberben belül zajlik, és külső is, ami a szolgálatban fejeződik ki.

A pálos lelkiiséget magát, tehát azt a hitbeli kincset, ami a miénk, átadni egy az egyben nehéz, de az a tapasztalatom, hogy keresnek minket például azzal, hogy voltak egy pálos kiállításon, és elkezdnek érdeklődni az emberek az iránt, hogy hogyan éltek régen a szerzetesek, vagy mi is az a szerzetesség. A pálos épített örökségek indíthatnak embereket arra, hogy keressék a kapcsolatot Istennel. A legújabb ilyen kezdeményezés a pálos utak: most már a Pilisben is van három ilyen út, Pécsen is van kettő, és tervezünk még máshol is országszerte. Ezen pálos szerzetesek vezetésével, egy telefon segítségével virtuális zárandoklaton vehetnek részt az érdeklődők, gyakorlatilag a mi szellemi, lelki kincseinket mondjuk el, abba hívjuk be őket.

Kórházlelkészek elérhetőségei:

Szombathely - Bodorkós Imre
+36 30 619 5474

Zalaegerszeg - Horváth István Sándor
+36 30 211 9359

Martinus
www.martinus.hu
a Szombathelyi Egyházmegye havilapja

Főszerkesztő: Molnár Péter • **Szerkesztők:** Fábrián Tamás, Hajdu-Nagy Dóra, Hoós Norbert Sándorné, Dr. Kürnyek Róbert, Molnár Péter, Rónainé Magyar Krisztina

Kiadó: Martinus Könyv-és Folyóirat Kiadó (9700 Szombathely, Berzsenyi Dániel tér 3.)

Telefon: 94/513-191 • **E-mail:** info@martinuskiado.hu • **Internet:** www.martinuskiado.hu

Felelős kiadó: Dr. Perger Gyula

Nyomdai kivitelezés: Yeloprint Kft. • **ISSN 2060-145X**

Az újságban megtalálható cikkek a forrás megjelölésével szabadon felhasználhatók.